

N:o 223.

Af herr **D. K. Bergström**, med förslag till ändrad lydelse af 60, 65 och 75 §§ riksdagsordningen.

Vid tolf riksdagar har fråga förevarit om införande af öppen omröstning i Riksdagens kamrar. Riksdagarna bära årtalen 1867, 1873, 1875, 1879, 1881, 1882, 1884, 1885, 1886, 1889, 1891 och 1895.

Vid samtliga dessa riksdagar har konstitutionsutskottet afstrykt de i ämnet väckta motionerna, och kamrarne hafva — på ett enda undantag när — städse fattat sina beslut i enlighet med konstitutionsutskottets afstyrkande hemställan. Undantaget inträffade år 1891, då Andra Kammaren med 116 röster mot 94 biföll herr P. Anderssons i Högkil motion i ämnet.

Vid fjorårets riksdag visade sig deremot återigen full enighet mellan kamrarne. Vid behandling af herr A. W. Nilsons från Lidköping motion om ändrad lydelse af §§ 60, 65 och 75 riksdagsordningen biföllo Första Kammaren utan diskussion och votering och Andra Kammaren med 84 röster mot 74 konstitutionsutskottets afstyrkande hemställan.

De tecken till en ändrad uppfattning i denna fråga, som visade sig vid 1891 års riksdag, hafva sålunda hastigt utplånats, och då grunden härtill närmast bör vara att söka i konstitutionsutskottets i fjor förebragta motivering för afslag å den då påyrkade grundlagsändringen, må det tillåtas att här in extenso återgifva denna motivering. 1895 års konstitutionsutskott yttrar i sitt utlåtande nr 11 å sid 7:

»Äfven om ur rent teoretisk synpunkt åtskilliga skäl kunde anföras för det öppna omröstningssättet, såsom det naturligaste och mest manliga, måste likväl frågan bedömas förnämligast ur synpunkten af dess praktiska gagn för det allmänna. Företräde torde då böra tillerkännas det nu stad-

gade omröstningssättet, som i vida högre grad än det föreslagna gjorde det möjligt för en representant att, oberoende af hvarje påtryckning, som i mera grannliga och ömtåliga frågor kunde tänkas inverka på en i allmänhet själfständig man, fatta sitt beslut endast på grund af egen öfvertygelse, om denna ock vore stridande mot deras, med hvilka han vanligen vore liktänkande, eller mot den mening, som för tillfället ville gälla såsom den allmänna. Ett uppdrag, så omfattande som representantens, måste gifvas af förtroende till och kännedom om representantens karakter och tänkesätt i allmänhet, icke allenast på grund af den visshet, man kunde ega om hans röst i en eller annan fråga. För öfrigt antoge i en mängd viktiga frågor debatterna i kamrarne karakteren af öppen omröstning. Den tidsbesparing, som understundom väntades blifva en följd af det öppna omröstningssättet, vore tvifvelaktig, enär det snarare kunde antagas, att representanterna då vida mer än hittills skulle anse sig böra särskildt motivera, hvarför de deltagit i det ena eller andra beslutet. Detta skulle otvifvelaktigt blifva händelsen, om en ledamot i följd af skäl och upplysningar, framställda under öfverläggningen inom den kammare, han tillhörde, skulle finna sig pliktig att frångå en mening, för hvilken han röstat inom utskottet, förutsatt att han icke, just på grund af den öppna omröstningen, ansåge sig tvungen att, för undvikande af beskyllningen om bristande fasthet i grundsatser, vidblifva en mening, hvars riktighet han fått giltiga skäl att betvifla. Hvad som till stöd för den öppna omröstningen åberopats från förhållandet inom utländska nationalrepresentationer, kunde först då tillerkännas någon egentlig vikt, om det ådagalades, att den främmande plägseden med fördel läte tillämpa sig på våra förhållanden. I allt fall hade det icke visat sig, att det hos oss häfdvunna omröstningssättet medfört några olägenheter. Särskildt berättigade icke det sätt, hvarpå svenska folkets ombud hittills utöfvat Riksdagens beslutanderätt, till det påståendet, att en öfvergång till den öppna omröstningen vore af behovet påkallad.»

Dessa konstitutionsutskottets ord äro icke egentligen af i fjor. Om man undantar ett enda ord, ordet »vore» — hvilket fjorårets utskott ansett sig böra använda i stället för »är» — återfinnes den nu anförda delen af utlåtandet ord för ord lika lydande i konstitutionsutskottets utlåtanden n:r 4 år 1891 och n:r 2 år 1889, och utskottet sticker icke heller under stol med att den är af gammal tillverkning.

Då det nu icke lär kunna antagas, att det varit dessa gamla bekanta från föregående år, som, särskildt hvad beträffar representationens ena hälft, föranledt en oväntad omvändelse från en fyra år tidigare, efter mogen öfverläggning intagen ståndpunkt, är man hänvisad till att söka förklarings-

grunden härtill i den öfriga delen af 1895 års konstitutionsutskotts afstyrkande motivering. Denna lyder i all korthet:

»Med hänsyn till hvad sålunda tillförene blifvit af konstitutionsutskottet anfördt mot antagande af förslag med enahanda syfte som det nu förevarande, samt då vid frågans senaste behandling inom Andra Kammaren intet blifvit andraget, som, enligt utskottets uppfattning, kunnat förringa giltigheten af de skäl, som mot förändringen åberopats, och icke heller den förnyade framställning i ämnet, som vid innevarande riksdag förelegat till utskottets bedömande, kunnat öfvertyga utskottet om lämpligheten att frånträda den ståndpunkt i frågan, som af konstitutionsutskottet förut intagits, föranlåtes utskottet hemställa, att ifrågavarande motion icke må till någon Riksdagens åtgärd föranleda.»

Detta är allt. Det får medgifvas, att icke blir man mycket klok på hvad det är i denna mening, som kunnat omstämma en församling, hvilken år 1891 med absolut majoritet uttalade sig för införande af öppen omröstning i Riksdagens kamrar. Icke bör det kunna vara den omständigheten, att konstitutionsutskottet förklarar, att »vid frågans senaste behandling (år 1891) inom Andra Kammaren intet blifvit andraget, som enligt utskottets uppfattning kunnat förringa giltigheten af de skäl, som mot förändringen åberopats», då det ju tydligen var de under nämnda debatt anförda skälen och synpunkterna, hvilka enligt Andra Kammarens uppfattning uppvägde de åberopade motskälerna mot förändringen. Och icke heller böra de ytterst allmänna ordalag, i hvilka utskottet derefter yttrar sig om herr A. W. Nilsons i Lidköping motion, kunnat hafva en sådan verkan. Då fjorårets motionär i sitt förslag sökt undanrödja en olägenhet (utslagsröst för talmännen och vid gemensamma voteringar för Andra Kammarens talman i händelse af paria vota), som af 1889 och 1891 års konstitutionsutskott särskildt anmärkts vidlåda herr P. Anderssons i Högkil grundlagsändringsförslag, och hvilken, enligt hvad 1891 års riksdagsprotokoll utvisa, gjorde åtskilliga Andra Kammar-ledamöter, som i princip voro för förslaget, betänksamma emot detsamma, borde detta fastmera varit egnadt att öka än att minska anslutningen till fjorårsmotionen.

Förklaringsgrunden till att vid fjorårets riksdag båda kamrarne uttalade sig mot införande af öppen omröstning i Riksdagen torde sålunda böra sökas på annat håll än i konstitutionsutskottets motivering i ämnet. Ettdera torde omröstningsresultatet i Andra Kammaren ha berott på en tillfällighet; det var endast 159 af kammarens 228 ledamöter, som deltog i voteringen. Eller också intar denna riksdagsperiods Andra Kammar i detta liksom i så många andra fall en mera konservativ och reformfiendtlig ståndpunkt än den närmast föregående treårsperiodens.

Vare härmed huru som helst, så lär det visserligen icke vara att vänta, att ett förslag om införande af öppen omröstning i Riksdagens kamrar under denna riksdagsperiod skall blifva antaget att hvila för vidare grundlagsenlig behandling. Första Kammaren lär nog fortfarande liksom hittills komma att säga sitt obevekliga nej. Men under förutsättning att Andra Kammaren verkligen skulle vara af motsatt mening, så är det af vigt, att detta blir utsagdt under denna riksdagsperiod, liksom under hvarje annan, intill dess denna för representationen och för de representerade viktiga reformfråga vinner sin lösning.

1886 års konstitutionsutskott yttrade, att det »vill visserligen ej förneka, att i länder, hvarest den öppna omröstningen har häfd, densamma på ett tillfredsställande sätt bestått profvet, men deraf följer ingalunda — tillade utskottet — att den öppna omröstningen bör stadgas äfven för den svenska Riksdagen». Det är sant. Men i och med konstitutionsutskottets här gifna erkännande beträffande det i utlandets representationer vanliga sättet för omröstning, hvilket erkännande, om också i mera förtäckta ordalag, går igen i det ofvan anförda utdraget ur 1889, 1891 och 1895 års konstitutionsutskotts utlåtanden, är det dock utsagdt, att om också skälen för en reform, äfven hos oss, i dylik rigtning icke kunna hemtas utifrån, så kan man icke heller, som så ofta annars, lämpligen vända sig till utlandet för att hemta skälen *mot* reformen.

Det må därför här endast erinras, att den öppna omröstningen är såsom regel föreskrifven i de allra flesta främmande länders representationer. Så är fallet i Norge, Danmark, England, Frankrike, Tyskland, Belgien, Nederlanden, Österrike, Ungarn, Schweiz, Italien och Förenta staterna.

Detta om utlandets seder och lagar på detta område.

Hvad vårt eget lands riksdag och omröstningssättet inom dess kamrar beträffar, må det till en början tillåtas att erinra om ett omdöme, hvilket hvarje blifvande jurist och hvarje annan, som studerar svensk statsrätt, redan under studietiden vid statens högskolor måste göra till sitt. Omdömet står att läsa i ett vid universitetsstudier mycket användt och äfven för öfrigt mycket bekant arbete om »Svenska riksdagen, dess sammansättning och verksamhet» (senare delen II: 2: 287) och lyder:

»Besynnerligt är, att den öppna omröstningen är såsom regel föreskrifven att användas i lands- och stadskommunernas beslutande församlingar, men får ej vid ifrågakommande voteringar begagnas af riksdag,

landsting eller kyrkomöte, och såsom ett fel måste anses, att ej under några förhållanden ledamot af riksdagen skall vara förpligtad att öppet och efter namnupprop afgifva sin röst.»

Besynnerligt är det, det är visst, att, medan de representanter, som i stadsfullmäktige besluta å våra stadssamhällets vägnar, måste öppet uttala och stå för sin mening, samma fordran icke är ställd på de representanter, hvilka i riksdagen besluta i frågor, som gälla hela landets väl och ve.

Äfven om det öppna omröstningssättet, såsom konstitutionsutskottet förmenat, skulle blifva mera tidsödande än det slutna, borde en reform ske; men all erfarenhet, från såväl in- som utlandet, vittnar tvärtom, att det förstnämnda omröstningssättet såväl omedelbart som medelbart leder till tidsbesparing. Under sådana förhållanden blir det bra litet kvar af de praktiska synpunkter, som brukas anföras mot införande af öppen omröstning i riksdagens kamrar.

Frågan reducerar sig till hvad den i sjelfva verket uteslutande är och bör vara: en betydelsefull principfråga. Riksdagens ledamöter erhålla sitt viktiga uppdrag på grund af det förtroende, deras väljare sätta till dem till följd af den verksamhet de utöfvat och de uttalanden de haft. Det är då icke mer än billigt begärdt, att väljarne också blifva i tillfälle att utan svårighet erfar, huruvida de valda representanternas verksamhet i riksdagen varit sådan, att de fortfarande äro förtjenta af deras förtroende, eller icke. Och — för att begagna en föregående motionärs ord — för hvarje sjelfständig, redbar och tänkande man bör det vara kärt att öppet och ärligt uttala sin öfvertygelse; för riksdagsmannen är det en skyldighet.

Fördenskull bör den öppna omröstningen införas i svenska riksdagens kamrar.

I förvissning, att en grundlagsändring i detta syfte skall lända såväl de representerade som representationen till gagn, och sålunda med fog kan betecknas som högst nödig och nyttig, tillåter jag mig hemställa,

att Riksdagen måtte såsom hvilande till vidare grundlagsenlig behandling antaga följande förslag till ändrad lydelse af §§ 60, 65 och 75 riksdagsordningen:

§ 60.

När ärende — — — — — derom tillåtes.
Omröstning skall ske öppet och medelst namn-

upprop. Befinnas i mål, der blott enkel pluralitet erfordras, de afgifna rösterna lika delade, nedlägga talmannen i en dertill afsedd rösterna en ja-sedel och en nej-sedel, båda lika samt hvar för sig slutna och hoprullade, och afgöres då omröstningens utgång genom den sedel, som en af kammarens ledamöter på anmodan af talmannen ur rösterna upptager.

§ 65.

När i fråga — — — — — Riksdagens beslut. Om vid sammanräkning af de afgifna rösterna dessa befinnas lika delade, nedlägga Andra Kammarens talmannen i en dertill afsedd rösterna en ja-sedel och en nej-sedel, båda lika samt hvar för sig slutna och hoprullade, och afgöres då omröstningens utgång genom den sedel, som en af Andra Kammarens ledamöter på anmodan af talmannen ur rösterna upptager.

§ 75.

Vid alla val, hvilka alltid skola ske med slutna sedlar, iakttages — — — — — erfordras.

Stockholm den 28 februari 1896.

David Bergström.

I motionens syfte instämma:

<i>P. Norberg.</i>	<i>O. G. Eriksson.</i>	<i>E. Eriksson.</i>
<i>S. J. Kardell.</i>	<i>Per Truedsson.</i>	<i>O. Walter.</i>
<i>D. Persson i Tällberg.</i>	<i>Edv. Svensson.</i>	<i>C. J. Hammarström.</i>
<i>J. P. Jansson.</i>	<i>A. Göransson.</i>	<i>O. Anderson.</i>
<i>A. P. Gustafsson.</i>	<i>Hans Andersson.</i>	<i>J. Andersson, Lysvik.</i>
<i>Anton Hahn.</i>	<i>Carl Carlson Bonde.</i>	<i>Adolf Aulin.</i>
<i>Emil Hammarlund.</i>	<i>Joh. Johansson,</i>	<i>E. A. Zotterman.</i>
<i>J. M. Erikson.</i>	<i>Stockholm.</i>	<i>Carl Falk.</i>
<i>J. Lindgren.</i>	<i>John Olsson.</i>	<i>Nils Svensson.</i>
<i>Joh. Er. Nordin.</i>	<i>Oskar Eklund.</i>	<i>Ola Persson.</i>
<i>J. A. Lundström.</i>	<i>Johannes Svensson.</i>	<i>Henrik E. Ahrenberg.</i>
<i>W. Styrlander.</i>	<i>Curt Wallis.</i>	<i>G. Sälling.</i>
<i>J. Nordin.</i>	<i>J. A. Fjällbäck.</i>	<i>J. M. Johansson.</i>
<i>Wilh. Nilson.</i>	<i>J. Bromée.</i>	<i>A. F. Liljeholm.</i>
<i>A. F. Broström.</i>	<i>Ollas A. Ericsson.</i>	<i>Lars Petter Larsson.</i>
<i>P. G. Petersson.</i>	<i>Magnus Höjer.</i>	<i>J. Mankell.</i>
<i>A. G. Ericsson.</i>	<i>Lars Eriksson.</i>	<i>Gustaf Ericsson.</i>
<i>Kr. Schönbeck.</i>	<i>Fridtjuv Berg.</i>	<i>Gustaf Odqvist.</i>
<i>Carl Hj. Wittsell.</i>	<i>E. Norman.</i>	<i>Edvard Wavrinsky.</i>
<i>Robert Eklundh.</i>	<i>C. G. Thor.</i>	<i>Sven Palme.</i>
<i>And. Olsson i Mårdäng.</i>	<i>Halvar Eriksson.</i>	<i>J. Persson.</i>
